

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

11

Förslag till statsbudget för 2001

Ekonomisk trygghet vid ålderdom

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer	7
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2000:000) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer	8
3	Ekonomisk trygghet vid ålderdom.....	9
3.1	Omfattning.....	9
3.2	Utgiftsutveckling	9
3.3	Mål.....	10
3.4	Politikens inriktning	10
3.5	Insatser	10
3.5.1	Statliga insatser inom politikområdet	10
3.5.2	Statliga insatser utanför politikområdet	13
3.6	Resultatbedömning	14
3.6.1	Resultat	14
3.6.2	Analys och slutsatser.....	15
3.7	Förslag till vissa regeländringar	16
3.7.1	Bostadstillägg och särskilt bostadstillägg till pensionärer	16
3.7.2	Förlängning av möjligheterna för kommunerna att betala ut kompletterande bostadstillägg	16
3.8	Budgetförslag.....	17
3.8.1	20:1 Ålderspensioner	17
3.8.2	20:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	17
3.8.3	20:3 Bostadstillägg till pensionärer	18
3.8.4	20:4 Delpension.....	19

Tabellförteckning

Anslagsbelopp.....	5
3.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet.....	9
3.2 Kunskap om pensionssystemet	12
3.3 Skatteavvikelser	13
3.4 Anslagsutveckling 20:1 Ålderspensioner.....	17
3.5 Anslagsutveckling 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna.....	17
3.6 Anslagsutveckling 20:3 Bostadstillägg till pensionärer	18
3.7 Anslagsutveckling 20:4 Delpension.....	19

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner det föreslagna målet för politikområdet *Ekonomisk äldrepolitik* (avsnitt 3.3) samt att det tidigare målet för utgiftsområdet (avsnitt 3.6) upphör att gälla,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
3. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2000:000) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer,
4. för budgetåret 2001 anvisar anslagen under utgiftsområde 11 *Ekonomisk trygghet vid ålderdom* enligt följande uppställning:

Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag	Anslagstyp	
20:1 Ålderspensioner	ramanslag	10 197 000
20:2 Efterlevandepensioner till vuxna	ramanslag	13 141 000
20:3 Bostadstillägg till pensionärer	ramanslag	10 264 000
20:4 Delpension	ramanslag	177 600
Summa		33 779 600

2 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer och punkt 4 i övergångsbestämmelserna till lagen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Bostadstillägg lämnas med 90 procent av bostadskostnaden per månad av den del som överstiger 100 kronor men inte 4 000 kronor.

För pensionär boende i tvåbäddsrum i särskild boendeform lämnas inte bostadstillägg för bostadskostnad som överstiger 2 000 kronor per månad. I fråga om makar tillämpas dock första stycket.

4.² Under åren 1995–2000 får en kommun med egna medel lämna kompletterande bostadstillägg utöver vad som anges i 4 §. För sådant bostadstillägg gäller i övrigt vad som anges i denna lag.

4 §¹
Bostadstillägg lämnas med 90 procent av bostadskostnaden per månad av den del som inte överstiger 4 500 kronor.

4. Under åren 1995–2002 får en kommun med egna medel lämna kompletterande bostadstillägg utöver vad som anges i 4 §. För sådant bostadstillägg gäller i övrigt vad som anges i denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för tid före ikraftträdandet.

---

¹ Senaste lydelse 1998:1769.

² Senaste lydelse 1998:1769.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:000) om ändring i lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1994:308) om bostadstillägg till pensionärer

dels att 7 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2000:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att övergångsbestämmelserna till lagen (2000:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 1999/2000:138   *Föreslagen lydelse*

7 §

Rätten till särskilt bostadstillägg prövas utan ansökan. Särskilt bostadstillägg lämnas med skillnadsbeloppet, om den pensionsberättigades inkomster efter avdrag för skälig bostadskostnad understiger en skälig levnadsnivå, allt räknat per månad.

Vid tillämpning av första stycket beaktas följande inkomster, nämligen

1. folkpension enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och tilläggs-pension enligt 6 kap. 2 § 2 lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension,
2. pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott och tilläggs-pension enligt lagen om allmän försäkring eller sådan tilläggs-pension enligt lagen om inkomstgrundad ålderspension som anges i 3 § lagen om pensionstillskott, allt till den del pensionen föranleder minskning av pensionstillskott, det sammanlagda beloppet dock minskat med 25 procent av prisbasbeloppet när fråga är om förtidspension,
3. särskilt pensionstillägg enligt lagen (1990:773) om särskilt pensionstillägg till ålderspension för långvarig vård av sjukt eller handikappat barn,
4. vårdbidrag enligt lagen (1998:703) om handikappersättning och vårdbidrag,
5. bostadstillägg enligt denna lag,
6. hälften av den inkomst som medräknas vid bestämmande av årsinkomst enligt 5 §.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket skall alltid anses utgöra lägst 1,234 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och lägst 1,024 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Inkomsterna enligt andra stycket 1 och 2 skall sammanlagda alltid anses utgöra lägst 1,529 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och lägst 1,354 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Som skälig bostadskostnad enligt första stycket skall anses en bostadskostnad som uppgår till högst 5 200 kronor.

En skälig levnadsnivå enligt första stycket skall alltid anses utgöra lägst 1,294 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och lägst 1,084 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Inkomsterna enligt andra stycket 1, 2 och 4 skall sammanlagda alltid anses utgöra lägst 1,529 gånger prisbasbeloppet för den som är ogift och lägst 1,354 gånger prisbasbeloppet för den som är gift.

Som skälig bostadskostnad enligt första stycket skall anses en bostadskostnad som uppgår till högst 5 700 kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001. *Äldre bestämmelser gäller fortfarande för tid före ikraftträdandet.*

3 Ekonomisk trygghet vid ålderdom

3.1 Omfattning

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom omfattar politikområdet Ekonomisk äldrepolitik.

I politikområdet ingår samtliga anslag inom utgiftsområdet. Anslagen innefattar folkpension till ålderspensionärer som inte har rätt till tilläggspension, folkpension och tilläggspension i form av efterlevandepension, pensionstillskott såväl till ålderspension som till efterlevandepension, bostadstillägg till pensionärer samt delpension.

3.2 Utgiftsutveckling

Karaktären på politikområdet gör att det inte sker några dramatiska förändringar från det ena året till det andra. Såvitt avser utgifternas storlek är politikområdet således förhållandevis stabilt. Det som i första hand är utgiftsstyrande för politikområdet är prisbasbeloppets utveckling och antalet pensionärer.

För 2000 uppgår anvisade medel till 33,6 miljarder kronor. Därav svarar ålderspension för 10,8 miljarder kronor, efterlevandepension till vuxna för 12,9 miljarder kronor samt bostadstillägg till pensionärer för 9,7 miljarder kronor.

Utfallet för 1999 blev ca 14 miljoner kronor högre än anvisade medel samma år.

En faktor, som verkar i utgiftsminskande riktning för politikområdet, är att andelen pensionärer med ATP ökar och att färre pensionärer därmed är berättigade till pensionstillskott. De höjda genomsnittliga ATP-nivåerna har dock den omvända effekten på efterlevandepensionerna till vuxna vilket innebär att utgifterna för detta anslag förväntas öka framöver.

I denna proposition föreslås vissa förbättringar av bostadsstödet vilka beräknas medföra ökade utgifter för politikområdet med 0,9 miljarder kronor 2001 och 0,8 miljarder åren 2002 och 2003.

Det skall också nämnas att politikområdet kommer att påföras ökade utgifter 2003 på grund av att en beskattad garantipension för såväl ålderspension som efterlevandepension det året ersätter nuvarande folkpension, pensionstillskott och det särskilda grundavdraget för pensionärer.

Tabell 3.1 Utgiftsutvecklingen inom utgiftsområdet

Miljoner kronor

	Utfall 1999	Anslag 2000 ¹	Utgifts- prognos 2000	Förslag anslag 2001	Beräknat anslag 2002	Beräknat anslag 2003
20:1 Ålderspensioner	11 552	10 826	10 900	10 197	9 573	26 336
20:2 Efterlevandepensioner till vuxna	12 659	12 885	12 879	13 141	13 481	14 834
20:3 Bostadstillägg till pensionärer	9 940	9 682	9 638	10 264	9 967	9 667
20:4 Delpension	299	226	198	178	129	67
Totalt för utgiftsområde 11	34 450	33 619	33 615	33 780	33 150	50 904

¹ Inklusivt beslut till följd av förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 2000 i samband med den ekonomiska vårpropositionen.

3.3 Mål

Regeringens förslag: Personer med låg eller ingen inkomstrelaterad pension skall garanteras ett värdesäkrat grundskydd.

Målet som angavs i budgetpropositionen för 2000 var att ge ekonomiskt stöd till äldre och efterlevande. Resultatbedömningen i avsnitt 3.6 baseras på detta mål.

3.4 Politikens inriktning

Den ekonomiska äldrepolitiken ska tillsammans med god hälso- och sjukvård och omsorg för äldre ge ett tryggt och värdigt åldrande. Människor ska inte behöva känna oro inför sin pensionering. För regeringen är pensionärernas ekonomiska standard prioriterad. Under 1990-talet har alla grupper bidragit till att sanera statens finanser, däribland pensionärerna. De sämst ställda pensionärerna har dock skyddats genom återkommande höjningar av pensionstillskottet samt genom det särskilda bostadstillägget. I takt med att samhällsekonomin förbättrats har regeringen därefter kunnat återställa och förbättra de ekonomiska villkoren för stora grupper, även för alla pensionärer. I föreliggande budget prioriterar regeringen återigen de sämst ställda pensionärerna.

Sverige har nu ett reformerat ålderspensions-system. Detta är en styrka för oss som land. Vi vet att kommande generationer också kommer att få pension samtidigt som det är anpassat till vad ekonomin och demografin tillåter. Regeringens ambition är att genom omfattande informationsinsatser ge allt fler människor bättre kunskaper om hur pensionsystemet fungerar och därmed bättre möjligheter att planera för sin pensionering redan tidigt i livet. Det nya ålderspensionsystemet bygger på livsinkomsten men har ett grundskydd som ger god ekonomisk trygghet för alla.

3.5 Insatser

3.5.1 Statliga insatser inom politikområdet

Nytt reformerat ålderspensionssystem

I juni 1998 fattade riksdagen beslut om att införa ett nytt system för ålderspensionering (prop. 1997/98:151 och prop. 1997/98:152, bet. 1997/98:SfU13 och SfU14, rskr. 1997/98:315 och 320). Den nya pensionen införs successivt fr.o.m. 1999 och de första utbetalningarna av inkomstrelaterad pension sker 2001. Första utbetalningarna av garantipension från det nya systemet sker 2003. Grundläggande för det nya ålderspensionssystemet är den s.k. livsinkomstprincipen; storleken på pensionen från det allmänna avgörs av hur mycket pengar man tjänar under hela livet och inte enbart under de femton bästa åren, som var fallet i det gamla systemet. Samtidigt finns i systemet ett grundskydd i form av garantipension. Det nya systemet – som rönt stort internationellt intresse – har flera egenskaper som gör att det till skillnad från det gamla ATP-systemet har förutsättningar att vara långsiktigt stabilt och hållbart.

I juni 1999 kom de fem partierna bakom pensionsöverenskommelsen överens i fem av de återstående frågorna i pensionsöverenskommelsen. Dessa är den automatiska balanseringen av pensionsystemet, överföringen av medel från AP-fonden till statsbudgeten (s.k. finansiell infasning), rätt att kvarstå i arbete upp till 67 år, avgiftsväxlingen och AP-fondens organisation och placeringsregler.

Förslaget till balanseringen presenterades i departementspromemorian Automatisk balansering av ålderspensionssystemet (Ds 1999:43). Förslaget syftar till att säkerställa pensionsystemets långsiktiga finansiella stabilitet. Detta sker genom att det för varje år beräknas den maximala pensionsskuld som kan finansieras vid den givna avgiftsprocentsatsen för inkomstpension (16 procent) utan risk för varaktiga underskott. Balanseringen aktiveras om systemets faktiska pensionsskuld skulle komma att överstiga summan av den maximala skulden och tillgångarna i buffertfonden. En proposition om automatisk balansering är planerad till hösten 2000.

I departementspromemorian Höjd ålder för avgångsskyldighet till 67 år (Ds 1999:39) presenteras ett förslag som innebär att åldern för avgångsskyldighet höjs. Enligt förslaget skall de avtal som har en avgångsskyldighet mellan 65 och 67 års ålder ändras så att åldersgränsen i stället blir 67 år. Någon överenskommelse om förändring av aktuella avtal har ännu inte kommit till stånd. Med anledning härav har regeringen för avsikt att lagstifta i frågan.

Under våren 2000 beslutade riksdagen om s.k. finansiell infasning vilket innebär att 155 miljarder kronor överförs från AP-fonden till statsbudgeten den 1 januari 2001, se regeringens proposition AP-fonden i det reformerade systemet (prop. 1999/2000:46). Överföringarna från AP-fonden uppgår därmed, inklusive tidigare överfört belopp, till 245 miljarder kronor. Skälet till medelsöverföringen är bl.a. att betalningsansvaret för förtidspensioner och efterlevandepensioner i och med pensionsreformen förts över från AP-fonden till statsbudgeten. En ny bedömning av ålderspensionssystemets finansiella ställning kommer att göras 2004. Om det då bedöms rimligt skall ytterligare medel föras från fonden till statsbudgeten den 1 januari 2005. I nämnda proposition redogörs också för regler för AP-fondernas organisation och placeringsregler. De nuvarande första-femte fondernas tillgångar delas upp på fyra lika stora, av varandra oberoende, AP-fonder med lika placeringsregler. Målet för placeringsreglerna för de nya första-fjärde AP-fonderna är att få maximal avkastning vid en låg risknivå.

Följsamhetsindexering av ATP

I propositionen Anpassningar i ålderspensionssystemet inför år 2001, m.m. (prop. 1999/2000:138) föreslår regeringen att ålderspension i form av ATP ska följsamhetsindexeras fr.o.m. årsskiftet 2001/2002. De prognoser som har gjorts tyder på en positiv reallöneutveckling under åren 1999–2001. Det är därför sannolikt att följsamhetsindexeringen leder till en viss real uppskrivning av pensionen. En sådan utveckling påverkar politikområdet såtillvida att behovet av pensionstillskott och bostadstillägg kan bli mindre. För en närmare beskrivning av följsamhetsindexeringen hänvisas till bilagan Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten.

Garantipension för personer födda år 1937 eller tidigare

Den 30 maj 2000 överlämnades propositionen Garantipension för personer födda år 1937 eller tidigare (prop. 1999/2000:127), till riksdagen. De föreslagna reglerna innebär att grundskyddet inom ålderspensioneringen, som i dag utgörs av folkpension, pensionstillskott och särskilt grundavdrag vid beskattning, skall ersättas med en garantipension. Garantipensionen är konstruerad på ett sådant sätt att flertalet av berörda pensionärer kommer att få en högre nettopen-sion. Garantipensionen skall beskattas enligt samma regler som gäller för ålderspensionärer födda 1938 eller senare.

Information om det reformerade ålderspensionssystemet

I det nya pensionssystemet har den enskilde stora möjligheter att påverka sin framtida pension. Detta beror bl.a. på den s.k. livsinkomstprincipen. Även inom ramen för premiepensionssystemet finns det möjlighet att påverka sin framtida pension. Kunskaper om det nya systemet är en förutsättning för att den enskilde skall kunna göra ett medvetet val om pensionen. Eftersom systemet är baserat på livsinkomstprincipen borde ökade kunskaper leda till att den enskilde väljer att arbeta mer och i högre åldrar. Förutom att detta ger den enskilde högre pension är det gynnsamt för samhällsekonomin i stort. Vidare torde en ökad kunskap om systemet ha förutsättningar att minska förekomsten av svart arbete.

För att uppnå nämnda effekter anser regeringen det vara en angelägen uppgift att öka allmänhetens kunskaper om pensionssystemet. I tabellen 3.2 nedan redovisas kunskapsutvecklingen för åren 1998–2000. I dag är andelen som upplever sig känna till det nya pensionssystemet mycket eller ganska väl 37 procent av den vuxna befolkningen mellan 18 och 62 år. För ett år sedan var den andelen 33 procent och för två år sedan 18 procent. Kunskapen om det nya systemet synes således öka stadigt.

Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna har tillsammans med Premiepensionsmyndigheten, PPM, ansvaret för informationen kring pensionssystemet. Riksförsäkringsverket har beräknat utgifterna för informa-

tion under åren 2000–2003 till ca 110 miljoner kronor.

Tabell 3.2 Kunskap om pensionssystemet

Kunskap om pensionssystemet	1998	1999	2000
Mycket/ganska väl	18%	33%	37%
Ganska dåligt	50%	50%	46%
Känner inte alls till	12%	10%	10%
Känner inte till nytt system	19%	8%	7%

Prisbasbeloppet minskas inte vid beräkning av pensionsförmåner

Som ett led i budgetsaneringsprogrammet minskades prisbasbeloppet från och med 1993 med 2 procent vid beräkning av pensionsförmåner. Från och med 1999 skall inte någon motsvarande minskning göras. Därigenom har det reala värdet av ålderspensionerna förstärkts. I besparingssyfte har under 1990-talet dock även andra åtgärder vidtagits som har inneburit att hela förändringen av konsumentprisindex inte fått fullt genomslag på pensionerna. Pensionärer med de lägsta inkomsterna har emellertid som kompensation för detta erhållit förbättringar i form av bl.a. högre pensionstillskott och bostadstillägg.

Förbättringar av bostadsstödet

År 1999 höjdes ersättningsnivån till 90 procent av bostadskostnader mellan 100 kronor och 4 000 kronor. För en enskild pensionär medförde 1999 års höjning att ersättningen från BTP-systemet maximalt steg med 195 kronor per månad. I denna proposition föreslår regeringen ytterligare förbättringar av bostadsstödet, se vidare under avsnitt 3.7.1.

Översyn av schablonberäkning av bostadskostnader

År 1999 gav regeringen Riksförsäkringsverket i uppdrag att göra en översyn av reglerna avseende schablonberäkning av bostadstillägg till pensionärer. I uppdraget ingick att undersöka rimlighet och ändamålsenlighet.

Riksförsäkringsverket redovisade sitt uppdrag den 10 mars 2000. Verket anser att det även fort-

sättningsvis finns behov av schablonberäknade bostadskostnader. Det skulle bli administrativt mycket betungande för försäkringskassorna och även för pensionärerna om faktiska bostadskostnader skulle uppges, styrkas och kontrolleras i varje enskilt fall. RFV avser dock att utreda vidare om det är motiverat att ha det antal schabloner som nu finns.

RFV anser vidare bl.a. att uppvärmningsschablonen i framtiden bör beräknas annorlunda än hittills. Schablonen baseras i dag på elpriser. Den bör enligt verkets mening i stället beräknas utifrån underlag som bygger på officiell statistik över såväl elpriser som oljepriser.

Pensionstillskottet och det särskilda bostadstillägget har höjts med 1,4 procentenheter

Regeringen konstaterade i propositionen Vissa ändringar i läkemedelsförmånen m.m. (prop. 1998/99:106) att samhällets kostnader för läkemedel ökar i en takt som inte är acceptabel. För att motverka detta höjdes gränsen för högkostnadsskyddet på läkemedel. För den enskilda konsumenten innebar detta en höjning av läkemedelsutgifterna med högst 42 kronor per månad. Regeringens uppfattning var dock att pensionärer med de lägsta pensionerna borde skyddas från den nämnda utgiftsökningen. Med anledning av detta höjdes pensionstillskottet och det särskilda bostadstillägget till pensionärerna med 1,4 procentenheter. Det särskilda grundavdraget till folkpensionärer anpassades till ändringen av pensionstillskottet. Höjningen var enligt beslutet tillfällig och skulle upphöra den 30 november 2000. I proposition Anpassningar i ålderspensionssystemet inför 2001, m.m. (prop. 1999/2000:138) konstaterades emellertid att de skäl som låg bakom höjningen kvarstod. Med anledning av detta har regeringen i samma proposition föreslagit att höjningen skall permanentas.

Förmåner som angränsar till det reformerade ålderspensionssystemet

Under våren 2000 beslutade riksdagen om nya regler för efterlevandepension enligt propositionen Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn (1999/2000:91). De nya reglerna innebär att ett efterlevandepensionsunderlag som anknys till det reformerade ålderspensionssystemet

met skall användas vid beräkning av inkomstgrundade efterlevandepensioner. Vidare skall tiden för omställningspension förlängas från sex månader till tio månader alternativt till 22 månader om den avlidne efterlämnar barn mellan 12 och 18 år. I propositionen aviseras vidare om en ytterligare förlängning av omställningspensionen till 12 respektive 24 månader 2005. Förmånen särskild efterlevandepension skall avvecklas. Riksförsäkringsverket har under beredningsarbetet meddelat att tiden fram till 2003 krävs för nödvändiga systemanpassningar. De nya reglerna om efterlevandepension träder med anledning härav i kraft den 1 januari 2003.

I april 1999 presenterade BTP-utredningen sitt betänkande Inkomstprövning av bostadstillägg till pensionärer (SOU 1999:52). Utredningen lämnar bland annat förslag till hur inkomst skall beräknas och hur inkomst skall reducera bostadstillägget. Proposition om nytt system för bostadsstöd är planerad till våren 2001.

3.5.2 Statliga insatser utanför politikområdet

Skatteavvikelser

Samhällets stöd inom utgiftsområde 11 redovisas i huvudsak som anslag på statsbudgetens utgiftssida. Vid sidan av detta finns dock även stöd på statsbudgetens inkomstsida i form av olika särregler i skattelagstiftningen. Dessa stöd brukar betecknas som saldpåverkande skatteavvikelser. De kan t.ex. syfta till att påverka hushållens och företagens inkomster eller priser. Skatteförmånerna kan vara motiverade av fördelningspolitiska eller andra skäl. Om en sådan förmån på budgetens inkomstsida slopas leder detta till en budgetförstärkning för den offentliga sektorn.

En brist i den traditionella redovisningen av anslag är att den inte beaktar den samtidiga förekomsten av skattepliktiga och icke skattepliktiga transfereringar på budgetens utgiftssida. Blandningen av skattepliktiga och icke skattepliktiga transfereringar medför att kostnaden för dessa stöd inte är direkt jämförbara.

I tabell 3.3 anges bl.a. hur mycket bostadstilläggen till pensionärer skulle behöva höjas för att hushållens disponibla inkomster inte ska påverkas av en skattebeläggning. Skattebefrielsen för olika offentliga transfereringar brukar betecknas som icke saldpåverkande skatteavvikelser.

Tabell 3.3 Skatteavvikelser

Milljarder kronor

Namn på skatteavvikelsen	Skatteavvikelse brutto 1999	Skatteavvikelse brutto 2000	Skatteavvikelse netto 1999	Skatteavvikelse netto 2000
<i>Saldopåverkande avvikelser</i>				
Pensionskostnader för arbetstagare	8,24	8,02	4,64	4,57
Avdrag för pensionspremier	0,15	0,18	0,08	0,10
<i>Avsättning för pensionalstiftelser</i>				
Avkastningsskatt	13,79	16,63	9,66	11,64
S:a saldpåverkande avvikelser	22,18	24,83	14,38	16,31
<i>Icke saldpåverkande avvikelser</i>				
Bostadstillägg till pensionärer (BTP)	5,85	5,75	0,00	0,00
Särskilt grundavdrag för pensionärer	15,87	15,52	0,00	0,00
S:a icke saldpåverkande avvikelser	21,72	21,27	0,00	0,00

Saldopåverkande avvikelser

Enligt inkomstskattelagen skall arbetsgivarens kostnader inte tas upp till beskattning hos arbetstagaren om kostnaderna avser tryggande av pension genom avsättning eller pensionsförsäkring inom vissa ramar. Eftersom avsättningen utgör ersättning för utfört arbete ligger ersättningen till grund för särskild löneskatt. Skatteavvikelsen vad gäller inkomstskatten beror på skillnaden i marginalskatter vid avsättning och utbetalning av pension.

Avdrag får göras för erlagda pensionspremier. Avdragen är begränsade beloppsmässigt och får i normalfallet ej överstiga ett halvt prisbasbelopp eller 10 procent av inkomsten. Om marginalskatten vid utbetalningen av pensionen är lägre än vid inbetalningen av premien uppstår en avvikelse. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt.

Arbetsgivare har rätt att göra avdrag för medel som avsatts till personalstiftelse för tryggande av pensionsutfästelse. Visst undantag finns för fåmansföretag med mindre än 30 årsarbetskrafter. Stiftelsen är mer förmånligt beskattad än näringsidkaren. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt.

Avkastningen på medel reserverade för pensionsändamål beskattas lägre än annan avkastning på kapital. Avvikelsen uppkommer dels i näringsverksamhet, genom bolagens egna reserveringar och fonderingar i försäkringsbolag, dels i kapital genom det individuella pensionssparandet. Skattesatsen är satt till 15 procent på en schablonberäknad avkastning.

Icke saldopåverkande avvikelser

Ersättning i form av bostadstillägg till pensionärer är skattefri. Skatteavvikelsen avser inkomstskatt.

Grundavdraget för skattskyldiga med folkpension (ålderspension, förtidspension, änkepension m.m.) avviker från det grundavdrag som aktiva skattskyldiga är berättigade till. Det särskilda grundavdraget är lika med folkpensionens grundbelopp plus pensionstillskott och reduceras med ökad pensionsinkomst. Avdraget kan dock aldrig vara lägre än det avdrag som förvärvsaktiva skattskyldiga erhåller. Avvikelsen avser inkomstskatt. Det särskilda grundavdraget avskaffas i och med att en beskattad garantipension införs år 2003.

3.6 Resultatbedömning

Målet för politikområdet som angavs i budgetpropositionen för 2000 var att ge ekonomiskt stöd till äldre och efterlevande.

3.6.1 Resultat

Vid saneringen av statens finanser gjordes omfattande besparingar som även drabbade pensionärerna. Besparingarna bestod av såväl generella åtgärder på pensionsområdet genom en begränsad uppräknings av prisbasbeloppet som mer selektiva förändringar i form av försämrade regler för bostadstilläggen till pensionärer m.m. För att inte besparingarna skulle slå mot de sämst ställda pensionärerna har dock riktade förbättringar genomförts i form av förbättrat särskilt bostadstillägg och höjt pensionstillskott. Därefter har förbättringar gjorts i form av förbättrat bostadstillägg och höjd pension.

Mot bakgrund av besparingarna i början av 1990-talet (prop. 1994/95:25, 1993/94:196, 1994/95:50 och 1994/95:70) gav riksdagen regeringen i uppdrag att analysera levnadsnivån för pensionärerna (bet. 1994/95:FiU1, rskr 1994/95:145, mom. 46 om bostadstillägg till pensionärer).

I mom. 44 i samma betänkande begär riksdagen en analys av effekterna av förändringarna i basbeloppsberäkningen. Med anledning av bl.a. riksdagsuppdragen har tre undersökningar avseende ålderspensionärernas ekonomiska situation genomförts under 1990-talet. De två första, De äldres ekonomiska standard år 1993 (Ds 1993:93) och Pensionärerna och den ekonomiska krisen (Välfärdsprojektets skriftserie nr 1), analyserade pensionärernas ekonomi avseende inkomster, förmögenhet och skatter. I den tredje undersökningen Sämre för mig Bättre för oss (Ds 1999:5) har hänsyn också kunnat tas till de kommunala avgifterna. Regeringen redovisade vissa delar av promemorian i budgetpropositionen för 2000. Av den senare promemorian framgår att pensionärerna som kollektivt ökade sin inkomststandard i förhållande till andra grupper under 1990-talet. Detta förhållande beror bland annat på att nyblivna pensionärer i genomsnitt har högre ATP-poäng, och därmed högre inkomster, än de som redan finns i eller lämnar gruppen. En ytterligare omständighet som orsakat att pensionärskollektivet ökat sina inkomster relativt sett är att personer i yrkes-

verksam ålder drabbades hårdare än pensionärerna av saneringsprogrammet under 1990-talet.

Även om pensionärerna i förhållande till andra grupper sålunda ökade sin inkomststandard under 1990-talet, innebar självfallet det omfattande saneringsprogrammet som genomfördes ekonomiska påfrestningar också för många pensionärer. Promemorian Sämre för mig Bättre för oss, slår emellertid fast att de sämst ställda pensionärerna klarat sig relativt bra. Den främsta förklaringen till detta är, enligt promemorian, konstruktionen av det särskilda bostadstillägget (SBTP). Denna förmån riktar sig till pensionärer med höga boendekostnader och låga inkomster.

Under senare delen av 1990-talet genomfördes vidare en rad förbättringsåtgärder för pensionärerna. Exempel på sådana åtgärder är beslutet att inte minska prisbasbeloppet vid beräkning av pensionsförmåner och höjningen av ersättningsgraden för BTP i två steg till det 1999 gällande 90 procent. Som tidigare har nämnts höjdes även nivån på pensionstillskottet med 1,4 procentenheter i juni 1999. Dessa åtgärder resulterade i stärkt köpkraft för många pensionärer. Eftersom kvinnor är överrepresenterade i den grupp av pensionärer som har det sämst ställt har åtgärderna i första hand kommit kvinnor till godo.

Vad gäller begränsningen i uppräknings av prisbasbeloppet har detta främst haft betydelse för pensionerna, som direkt styrs av basbeloppet. Därutöver påverkar prisbasbeloppet bl.a. intjänande av pensionspoäng, vissa skatteregler, studiemedel samt begränsningsregler inom socialförsäkringen. Den klart dominerande effekten har dock prisbasbeloppet på pensionerna och det var också effekterna på dessa som nästan uteslutande utgjorde besparingen.

Begränsningen av prisbasbeloppet har i och med den höjda pensionen för 1999 och den numer fulla uppräknings av basbeloppet fått en minskad betydelse. Fortfarande kvarstår dock en mindre effekt av den tidigare begränsningen av prisbasbeloppet innebärande att basbeloppet är ca 2 procent lägre än vad som annars skulle ha varit fallet. En ytterligare redovisning av utvecklingen av prisbasbeloppet samt dess påverkan på pensionerna finns redovisad i budgetpropositionerna för åren 1998 och 1999 (prop. 1997/98:1 resp. 1998/99:1).

Här bör vidare nämnas att prisbasbeloppet i och med det reformerade ålderspensionssystemet får en mer begränsad roll. För inkomstrelaterade pensioner gäller fr.o.m. 2002 att dessa kommer att följsamhetsindexeras. Pensionerna

följer därmed med automatik lönetillväxten. Som nämns i bilagan Ålderspensionssystemet vid sidan av statsbudgeten innebär detta med stor säkerhet att ATP kommer att räknas upp realt 2002, vilket ytterligare minskar effekten av den tidigare reduceringen av basbeloppet. Pensionärer utan ATP får dock inte del av detta. För pensionärer med låg ATP föreslås däremot i denna proposition stora satsningar på bostadsstödet.

I och med de tre rapporterna och redovisningen i senare års budgetpropositioner är riksdagens uppdrag utfört.

Resultatet av de statliga insatser som gjorts inom politikområdet är att det mål som sattes upp för 1999 har uppfyllts.

3.6.2 Analys och slutsatser

Genom fempartiöverenskommelsen i juni 1999 har Sverige fått ett ekonomiskt och politiskt stabilt pensionssystem. Därigenom kan pensionerna för framtida ålderspensionärer tryggas och allmänhetens förtroende för pensionssystemet upprätthållas.

När ekonomin nu har vänt och statens finanser är i balans har ett prioriterat område för regeringen varit att ytterligare förbättra villkoren för vissa pensionärsgrupper.

Trots de åtgärder som sålunda har vidtagits (se ovan) är regeringen medveten om att det alltså finns pensionärsgrupper som har en besvärlig ekonomisk situation. Det finns därför skäl för att föreslå ytterligare åtgärder som i första hand skall ta sikte på de pensionärer som har det sämst ställt. I denna grupp återfinns i hög utsträckning kvinnor. Undersökningar har också visat att det i första hand är pensionärer som har höga boendekostnader som finns representerade i gruppen som har det sämst ställt. Genom att förbättra villkoren för bostadsstöd uppnås således ett tillfredsställande resultat för de aktuella pensionärsgrupperna. En höjning av den övre boendekostnadsgränsen för bostadstillägg och särskilt bostadstillägg är därför en högt prioriterad regeländring för politikområdet. Vidare bör det s.k. golvet på 100 kronor slopas.

Konstruktionen i SBTP-systemet med en garanterad skälig levnadsnivå var, som tidigare nämnts, till nytta för pensionärer med små marginaler under saneringsåren på 1990-talet. Den skäliga levnadsnivån är i dag 3 770 kronor per månad för en ensamstående pensionär och 3 123

kronor för en som är gift. En prioriterad åtgärd för regeringen är nu att gränsen för den skäliga levnadsnivån höjs.

I vårbudgeten 2000 beslutade riksdagen om att utgiftsområdet skall tillföras 30 miljoner kronor för att göra inkomstprövningen av änkepensionerna generösare och enklare. Den närmade utformningen skall beredas i samband med arbetet om ett nytt system för bostadsstöd till pensionärer. I denna beredning skall även beaktas möjligheterna att höja åldersgränsen för när ett barn skall anses vara självförsörjande från 18 år till 20 år. Härutöver föreslår regeringen att ytterligare 30 miljoner kronor avsätts för åtgärder inom SBTP-systemet. Regeringen avser att lämna förslag i ovan nämnda frågor under 2001.

3.7 Förslag till vissa regeländringar

3.7.1 Bostadstillägg och särskilt bostadstillägg till pensionärer

---

Regeringens förslag: Boendekostnader upp till 4 500 kronor per månad skall berättiga till bostadstillägg till pensionärer.

Gränsen för skälig boendekostnad vid beräkning av särskilt bostadstillägg till pensionärer skall höjas från 5 200 kronor till 5 700 kronor per månad. Samtidigt skall gränsen för skälig levnadsnivå höjas med 6 procentenheter från 123,4 procent till 129,4 procent av prisbasbeloppet för den som är ensamstående och från 102,4 procent till 108,4 procent av prisbasbeloppet för den som är gift.

Skälen för regeringens förslag: Bostadstillägget till pensionärer (BTP) infördes 1995 och ersatte då det kommunala bostadstillägget. Den högsta bostadskostnaden som då ersattes av BTP, det s.k. BTP-taket, var 4 000 kronor per månad. Någon höjning av taket för BTP har därefter inte skett. Detta har för pensionärer med höga boendekostnader inneburit att någon ersättning i form av BTP inte har utgetts för boendekostnadshöjningar till den del boendekostnaden överstigit 4 000 kronor per månad. Detta har för pensionärer med höga boendekostnader medfört att BTP täckt en allt mindre del av boendekostnaden.

Regeringen konstaterar att det finns grupper inom pensionärskollektivet som har en besvärlig ekonomisk situation. Genom att förbättra villkoren för bostadsstödet träffar man dessa grupper på ett tillfredsställande sätt. Regeringen föreslår därför att den undre gränsen i BTP-systemet på 100 kronor slopas och att den övre gränsen höjs från 4 000 kronor till 4 500 kronor per månad. För de allra flesta pensionärer med bostadstillägg innebär förändringarna höjd ersättning med mellan 1 080 kronor och 6 480 kronor per år.

Utöver det ordinarie bostadstillägget finns ett särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP). Denna förmån är utformad så att pensionären är garanterad skälig levnadsnivå efter betald boendekostnad upp till en viss nivå. För närvarande uppgår denna gräns till 5 200 kronor per månad. Regeringen föreslår av samma skäl som angetts ovan att taket i SBTP-systemet höjs till 5 700 kronor per månad samt att gränsen för skälig levnadsnivå höjs med 6 procentenheter från 123,4 procent av prisbasbeloppet till 129,4 procent för den som är ensamstående och från 102,4 procent av prisbasbeloppet till 108,4 procent för den som är gift. För en pensionär med SBTP innebär förändringen höjd ersättning med mellan 2 400 kronor och 8 400 kronor per år.

Förslaget föreslås träda i kraft den 1 januari 2001 och beräknas kosta 863 miljoner kronor budgetåret 2001, 845 miljoner kronor 2002 och 827 miljoner kronor 2003.

3.7.2 Förlängning av möjligheterna för kommunerna att betala ut kompletterande bostadstillägg

---

Regeringens förslag: Kommunerna skall ges fortsatt möjlighet att betala ut kompletterande bostadstillägg till det statliga bostadstillägget under åren 2001 och 2002.

Skälen för regeringens förslag: År 1995 förstatligades bostadsstödet till pensionärer. Det reformerade systemet medförde omfördelningar mellan pensionärerna. Med anledning härav infördes vissa övergångsbestämmelser. Övergångsbestämmelserna innebär bland annat att en kommun med egna medel får betala ut kompletterande stöd till pensionärer utöver det bostadstillägg som anges i lagen om bostadstillägg till pensionärer.

Enligt nuvarande regler skall kommunernas möjlighet att betala ut det kommunala bostadstillägget (KBT) upphöra 2001. Ett skäl till detta var att det tidigare gjordes bedömningen att nya regler för såväl garantipension som bostadsstöd till pensionärer skulle träda i kraft 2001. KBT skulle därmed upphöra vid en tidpunkt då det skulle ske andra ändringar i regelverken. På grund av att ikraftträdandet av dessa regelverk har skjutits upp föreslår regeringen en förlängning av kommunernas möjligheter att betala ut kompletterande bostadstillägg under åren 2001 och 2002.

3.8 Budgetförslag

3.8.1 20:1 Ålderspensioner

Tabell 3.4 Anslagsutveckling 20:1 Ålderspensioner

Tusental kronor

1999	Utfall	11 551 975	Anslags-sparande	101 937
2000	Anslag	10 826 000	Utgifts-prognos	10 900 000
2001	Förslag	10 197 000		
2002	Beräknat	9 573 000		
2003	Beräknat	26 336 000		

Anslaget omfattar ålderspension från folkpensioneringen för de pensionärer som inte har ATP, pensionstillskott till ålderspension, barn-tillägg till ålderspension och hustrutillägg samt särskilt pensionstillägg för långvarig vård av sjukt och handikappat barn. Folkpension till ATP-pensionärer finansieras fr.o.m. 1999 från AP-fonden.

Utgiftsstyrande faktorer för anslaget är i första hand prisbasbeloppets utveckling, befolkningsutvecklingen samt utvecklingen av den genomsnittliga pensionsnivån i ATP-systemet.

Utgifterna för anslaget uppgick budgetåret 1999 till 11 552 miljoner kronor. Anslagsbeloppet var 11 574 miljoner kronor. Anslaget beräknas för budgetåret 2000 överskridas med 74 miljoner kronor. Kvarvarande anslagssparande uppgår därmed till ca 28 miljoner kronor.

År 1999 uppgick folkpensionen för en ensamstående pensionär till 96 procent av prisbasbeloppet och för en gift ålderspensionär till 78,5 procent. Ålderspensionärer med låg eller ingen ATP har rätt till pensionstillskott. Pensionstillskottet reduceras med ATP-beloppet krona för

krona. Pensionstillskottet till ålderspensioneringen höjdes den 1 juni 1999 med 1,4 procentenheter till 56,9 procent av prisbasbeloppet.

I proposition Garantipension för personer födda år 1937 eller tidigare (prop. 1999/2000:127) föreslår regeringen att den bostättningsbaserade folkpensionen, pensionstillskottet och det särskilda grundavdraget skall ersättas av en garantipension. Bruttoutgifterna totalt för sådan s.k. övergångsvis garantipension beräknas uppgå till 26 miljarder 2003. Folkpensionen finansieras i dag delvis med skattemedel, delvis med avgifter. Från och med 2003 kommer den bostättningsbaserade folkpensionen helt att utbetalas i form av garantipension och finansieras med allmänna skattemedel. Detta förhållande leder till ökade utgifter på anslaget. Utgifterna för AP-fonden minskar i motsvarande omfattning.

Antalet ålderspensionärer har ökat något de senaste åren. Detta beror bland annat på en ökning av antalet personer med förtida uttag. Antalet ålderspensionärer utan ATP minskar dock stadigt på grund av ATP-systemets tillväxt. År 1999 var detta antal ungefär 247 000. För åren 2001 och 2003 beräknas antalet till 220 000 respektive 195 000. Samtidigt minskar antalet pensionärer med pensionstillskott. Trenden att de nyblivna pensionärerna i genomsnitt har högre ATP jämfört med de äldre generationerna beräknas fortsätta. Detta innebär således att allt färre personer kommer att helt sakna ATP eller ha en så låg sådan pension att pensionstillskott kan vara aktuellt.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 10 197 000 000 kronor anvisas under anslaget 20:1 Ålderspensioner för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslaget till 9 573 000 000 respektive 26 336 000 000 kronor.

3.8.2 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tabell 3.5 Anslagsutveckling 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna

Tusental kronor

1999	Utfall	12 659 299	Anslags-sparande	104 451
2000	Anslag	12 885 000 ¹	Utgifts-prognos	12 879 000
2001	Förslag	13 141 000		
2002	Beräknat	13 481 000		
2003	Beräknat	14 834 000		

¹ I tilläggsbudget har 103 000 tkr överförts till 20:4 Delpension.

Anslaget omfattar folkpension och pensions-tillskott i form av omställningspension, förlängd omställningspension, särskild efterlevandepension och änkepension. Från och med budgetåret 1999 ingår även tilläggspension i form av efterlevandepension som en del av anslaget.

De utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är främst prisbasbeloppsutvecklingen samt antalet kvinnor som är berättigade till änkepension. Anslaget har tidigare finansierats med allmänna skattemedel. Från och med budgetåret 1999 sker finansieringen med en ny efterlevandepensionsavgift.

Utgifterna för anslaget uppgick 1999 till 12 659 miljoner kronor. Anslaget var uppfört med 12 736 miljoner kronor. På grund av överskridande på anslaget 20:4 Delpension minskades anslaget för 1999 med 103 miljoner kronor. Anslaget beräknas för 2000 underskridas med 6 miljoner kronor, vilket innebär att anslags-sparandet ökar till 110 miljoner kronor.

År 1999 utgavs omställningspension, förlängd omställningspension samt hel särskild efterlevandepension och oreducerad änkepension med 90 procent av prisbasbeloppet. Den som har låg eller ingen ATP kan dessutom få pensions-tillskott. Från och med den 1 juni 1999 uppgår pensionstillskottet till 62,9 procent av prisbasbeloppet.

Under våren 2000 har beslutats om nya regler för efterlevandepensioneringen i enlighet med propositionen Efterlevandepensioner och efterlevandestöd till barn (prop. 1999/2000:91). Reglerna för efterlevandepensioneringen anpassas därmed till det nya ålderspensionssystemet. De nya reglerna innehåller såväl ett grundskydd i form av garantipension som en inkomstbaserad del (se vidare avsnitt 3.5). Reglerna föreslås träda i kraft 2003 och beräknas öka utgifterna för 2003 med maximalt 800 miljoner kronor.

Under 1999 var det i medeltal 392 500 änkor som uppbar änkepension från ATP. Detta antal ökade sakta fram till och med 1998 men har nu vänt. Under 1999 minskades antalet med drygt 1 000 personer. Denna trend antas fortsätta också de närmaste åren. Medelbeloppet för folkpensionsförmånen minskar beroende på övergångsreglerna och inkomstprövningen. Medelbeloppet påverkas också av regeländringar inom BTP-systemet. Höjningen av BTP 1999 medförde därför att medelbeloppet inte minskade så kraftigt detta år. För pensionstillskott till änkepension finns ungefär samma utvecklingsmönster som för folkpensionsförmånen. Be-

hovet av pensionstillskott minskar således stadigt. De totala utgifterna för anslaget förväntas emellertid öka bl.a. beroende på de höjda genomsnittliga ATP-nivåerna.

Regeringen föreslår mot bakgrund av ovanstående att 13 141 000 000 kronor anvisas under anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslaget till 13 481 000 000 respektive 14 834 000 000 kronor.

3.8.3 20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tabell 3.6 Anslagsutveckling 20:3 Bostadstillägg till pensionärer

Tusental kronor				
1999	Utfall	9 939 637	Anslags-sparande	410 063
2000	Anslag	9 682 000	Utgifts-prognos	9 638 000
2001	Förslag	10 264 000		
2002	Beräknat	9 967 000		
2003	Beräknat	9 667 000		

Anslaget omfattar bostadstillägg till pensionärer (BTP) och särskilt bostadstillägg till pensionärer (SBTP). Anslaget finansieras med allmänna skattemedel. De utgiftsstyrande faktorerna för anslaget är främst prisbasbeloppsutvecklingen, boendekostnadsutvecklingen och utvecklingen av medelpensionen i ATP-systemet.

Utgifterna för anslaget uppgick 1999 till 9 940 miljoner kronor. Anslagsbeloppet uppgick för samma år till 9 867 miljoner kronor. Överskridandet beror i huvudsak på att ersättningsgraden för BTP höjdes 1999. Anslaget beräknas för 2000 underskridas med 44 miljoner kronor vilket medför att anslagssparandet ökar med samma belopp. Anslagssparandet uppgår därefter till 454 miljoner kronor.

År 1999 kunde BTP utges med maximalt 90 procent av bostadskostnaden mellan 100 kronor och 4 000 kronor per månad. Bostadstillägget är inkomstprövat och reduceras med 40 procent av årsinkomsten upp till ett och ett halvt prisbasbelopp och med 45 procent av inkomsten däröver. Det särskilda bostadstillägget betalas ut som en utfyllnad om inkomsten efter det att bostadskostnaden är betald understiger nivån för vad som kan anses som skäligt. Särskilt bostadstillägg betalas upp till en viss skälig levnadsnivå. År 1998 var denna nivå 122 procent av prisbasbeloppet för en ensamstående och 101 procent av

prisbasbeloppet för en gift pensionär. Beloppet för den skäligen levnadsnivån höjdes i juni 1999 med 1,4 procentenheter i samband med höjningen av pensionstillskottet. I denna proposition föreslår regeringen ytterligare förbättringar av bostadsstödet (se vidare under avsnitt 3.8.1).

Antalet BTP-tagare har minskat på senare år. Den största nedgången har skett bland ålderspensionärer men även antalet förtidspensionärer med BTP har minskat något. Utvecklingen kan förklaras med att pensionsinkomsterna i regel är högre bland nyblivna pensionärer jämfört med de personer som sedan tidigare lyfter ålders- eller förtidspension. Den dominerande trenden är att antalet BTP-tagare minskar också framöver.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att 10 264 000 000 kronor anvisas under anslaget 20:3 *Bostadstillägg till pensionärer* för 2001. För 2002 och 2003 beräknas medelsbehovet till 9 967 000 000 respektive 9 667 000 000 kronor.

3.8.4 20:4 Delpension

Tabell 3.7 Anslagsutveckling 20:4 Delpension

Tusental kronor

1999	Utfall	299 124	Anslags-sparande	-24 010
2000	Anslag	225 800	¹ Utgifts-prognos	197 500
2001	Förslag	177 600	²	
2002	Beräknat	128 900	²	
2003	Beräknat	67 000	²	

¹ Varav 103 000 tkr på tilläggsbudget i samband med den ekonomiska vårpropositionen 2000.

² Anslagsbeloppen belastas med statlig ålderspensionsavgift med 16 169 tkr för 2001, med 11 729 tkr för 2002 och med 6 096 tkr för 2003.

Anslaget omfattar delpension och är ett nytt anslag under detta utgiftsområde fr.o.m. budgetåret 1999. Delpensionsavgiften har avskaffats fr.o.m. 1999 och numera finansieras anslaget med allmänna skattemedel. Eftersom delpension ger pensionsrätter i det reformerade ålderspensionssystemet skall anslaget belastas med statliga ålderspensionsavgifter.

För budgetåret 1999 uppgick kostnaderna till 299,1 miljoner kronor. Anslagsbeloppet uppgick till 259,4 miljoner kronor samma år. Orsaken till överskridandet berodde på fel i de databaser som Riksförsäkringsverket använt och som legat till grund för regeringens bedömning av anslagsbeloppet. Regeringen har finansierat överskridandet dels genom utnyttjande av anslags-sparande och möjlig anslagskredit, dels genom att minska anslaget 20:2 Efterlevandepensioner till vuxna. Anslaget för 2000 på 225,8 miljoner kronor beräknas underskridas med ca 28 miljoner kronor.

Delpensionsförsäkringen har haft som syfte att möjliggöra en successiv övergång från förvärvsarbete till livet som pensionär. Den 1 juli 1994 ändrades reglerna inom delpensionsförsäkringen. Detta innebar att omfattningen av den arbetstidsminskning som kompenserades genom delpension minskades till tio timmar och att försäkringens kompensationsgrad sänktes från 65 procent till 55 procent. Med denna regeländring inleddes en nedåtgående tendens av den totala utbetalningen av delpension. De två senaste åren har dock denna tendens successivt planats ut.

Ålderspensionssystemet i sig ger i framtiden stort utrymme för uttag av partiell ålderspension i kombination med fortsatt förvärvsarbete såväl före som efter 65 års ålder. Delpensionssystemet kommer därför successivt att avvecklas och nya delpensioner kommer inte att beviljas efter år 2000.

Regeringen föreslår mot bakgrund av vad som redovisats ovan att 177 600 000 kronor anvisas under anslaget 20:4 *Delpension* för 2001. För 2002 och 2003 beräknas anslaget till 128 900 000 respektive 67 000 000 kronor.

Bilaga

Nya anslagsbenämningar

Bilaga

Nya anslagsbenämningar

Av tabellen nedan framgår benämningen på anslagen åren 2000 och 2001. Syftet med tabellen är att underlätta övergången till de nya benämningar som följer av att politikområden införts.

Tabell 1.1 Anslagsbenämningar 2000 och 2001

Benämning 2000	Benämning 2001	Anslagets namn
A1	20:1	Ålderspensioner
A2	20:2	Efterlevandepensioner till vuxna
A3	20:3	Bostadstillägg till pensionärer
A4	20:4	Delpension